

Ψ
ΝΟΡΑ ΠΥΛΩΡΩΦ-ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Η ανάσα
στο σβέρκο

ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η ανάσα στο σβέρκο**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Νόρα Πυλώραφ-Προκοπίου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κυριάκος Αθανασιάδης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ηλίας Μασούρης
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσίνα Λαδοπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Νόρα Πυλώραφ-Προκοπίου, 2011
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2011

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2011, 5.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-496-615-8

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΝΟΡΑ ΠΥΛΟΡΩΦ-ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

—
Η ανάσα
στο σβέρκο

ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος Πρώτο Η ανασκαφή

Λόη, στους αιθέρους.....	19
Μηνάς, νότια Κρήτη, τρία χρόνια πριν	21
Η Λόη στην ανασκαφή, 1976.....	37
Στη μέση της Μεγάλης Πράσινης.....	44
Ο χορός	57
Θεία πρόνοια απ' τα Χανιά.....	66
Εκμυστηρεύσεις... στο βρόντο	77
Γαμπρός ήρωας, γαμπρός λεβέντης	87
Η ανακάλυψη της δεκαετίας	89
Ακεναθώρ και Μνησίας	94
Δόξα και τιμές	97

Μέρος Δεύτερο

Οι φωτογραφίες της ζωής της, ατάκτως ερριμμένες

Αρκουδόκαμπος νομού Δράμας	107
Sagrada familia	113

Άι-Στράτης	120
9η Μαΐου 1936 και οι μέρες μετά	124
Amor madrileño	128
Μπουζούκια, μπουλούκια και μπουκλούκια.....	141
Το σακάτεμα	151

Μέρος Τρίτο
Μηνάς και Λόη, αντικριστά

Το χαμόγελο της πουτανομπεμπέκας	155
Road movie	167
Κατάσταση πολιορκίας, κάστρο απόρθητο	172
Ο γάμος	198
Οι νιόπαντροι	204
Ο Αργύρης στη Βόρεια Ελλάδα	213
Το τραγούδι της θάλασσας και το αστέρι του «Βορρά»	217
Gitana de Madrid	221
Γενικό Νοσοκομείο Δράμας, θάλαμος αρ. 16	223
Το παραλήρημα	227
Η κηδεία και τα παρεπόμενα	233
Το οικόπεδο.....	242
Η κατεδάφιση, οι χτένες, οι τρίχες και το κουτί	252
Ο νευρολόγος-ψυχίατρος Παρμενίων Τουσάτος	256
Μηνάς και Γιωργής	260
Η Λιλίκα στην Αθήνα	262
Η μοιχεία	266

Μέρος Τέταρτο
Το παρελθόν ξαναγουρίζει

Amor desesperado	293
La niña preciosa	309
Η άλλη γυναίκα στη ζωή του Μηνά	314
Η τρίτη γυναίκα	323
Η Λόη επί το έργον	330
Η αντίδραση του Μηνά και του ευρύτερου περιβάλλοντός του, δηλαδή της Λιλίκας	338
Ο θρίαμβος της Λόης	349
Η Λόη θέλει να γίνει συγγραφέας.....	352
Τα απογεύματα με την κυρία Νανά	357
Λόη Νέμεση.....	372
Η Λόη στη Μαδρίτη	375
Canción sin música	392

Μέρος Πέμπτο
Τίποτε ατιμώρητο

Μηνάς μαινόμενος.....	423
Κάιρο	431
Η αποθέωση	444
Η νύχτα	451
Ρασίντ	462
Ξαναγράφεται η ιστορία, όντως	470
<i>Σημειώσεις</i>	487

Τα πρόσωπα του βιβλίου:

Μηνάς και Λόη, οι πρωταγωνιστές.

Ρασίντ ελ-Μπακρ, ο Αιγύπτιος που διέσχισε τη Μεγάλη Πράσινη για να ανακαλύψει κι αυτός το παραμύθι της Ακεναθώρ και του Μνησία.

Οι γονείς του Μηνά, Αργύρης και Λιλίκα.

Η οικογένεια της Λόης, ο Αρίστος, η Μαρία, οι τρεις κόρες τους και ο Γιωργής.

Η ξένη ανέλπιστα συγγενής Τερέζα Μπαλίσ και η μητέρα της, Κονθεπθιόν ντε λας Βάργκας.

Ο νευρολόγος-ψυχίατρος Παρμενίων Τουσάτος και η γυναίκα του.

Ο Χοσέ Ραμόν και η αδελφή του, Μερτσέντες.

Η κυρία Νανά, ως η καλή νεράιδα.

Και βέβαια η Ακεναθώρ, πριγκίπισσα Φαραώ, ηλικίας τρεισήμισι χιλιάδων ετών.

Αφηγηματικός χώρος: Κρήτη, Θεσσαλονίκη, Δράμα, Αθήνα, Μαδρίτη, Κάιρο.

...ντράπηκα για τη ζωή μου, τη νοικοκυρεμένη κι άναντρη, που δεν τολμούσε να γκρεμίσει πίσω της όλα τα γεφύρια και να μπει, μονάχη, στην ακρότατη παλικαριά κι απελπισία.

Ας διαλέξουμε λοιπόν την πιο ανέλπιδη κοσμοθεωρία, κι αν τυχόν γελιόμαστε κι υπάρχει ελπίδα, τόσο το καλύτερο· πάντως έτσι δε θα ντροπιαστεί η ψυχή μας [...] πως σα χασισοπότισσα μέθυσε και έπλασε, από αφέλεια ή αναντρία, φανταστικούς Παραδείσους για να σκεπάσει την άβυσσο.

...δεν τολμούσα να την κοιτάξω κατάματα [την άβυσσο], γυμνή ως είναι και αποτρόπαιη.

Ν. Καζαντζάκης, *Αναφορά στον Γκρέκο*
(συρραφή αποσπασμάτων: 324, 333, 341)

Δεν είμαι ούτε καλή ούτε κακή,
Ούτε μαύρη, ούτε λευκή,
Είμαι γκριζα.
Εκεί κυλιέμαι ανάμεσα σε θεόρατους λίθους
Και χαμερπείς λησμονιές, σε φωτισμένες
Λουρίδες αθωότητας και εμπαιθείς κρατήρες
Λάβας ασυγκράτητης.

Υψώνω οργή το σπαθί μου
Να τιμωρήσω την προδοσία που δεν την αξίζω,
Γιατί ο δικός μου κοινωνός
Ήταν μια φαρδιά λεωφόρος ανθισμένη με χρυσάνθεμα,
Στρωμένη με λειασμένες κροκάλες, ούτε σκόνταφτα
Ούτε αναρωτιόμουν.
Όμως το φιτίλι δούλευε, πώς αλλιώς;
Κι όταν όλα τινάχτηκαν και διασκορπίστηκαν,
Χίλια-μύρια σωματίδια
Στην αδιαφορία του χάους,
Τότε είπα:
Ό,τι ήταν είναι, αυτό
Είναι, βάτα κι αγκάθια και σχοίνα,
Και θημωνιές ολόχρυσες στη μέση του χειμώνα.

Το φως κόβει λουρίδες το κορμί μου,
Συμμετρικές,
Κόβει κομμάτια, για να το συνθέσει εξαρχής,
Μήπως και επιβιώσει.

Μέρος Πρώτο

Η ανασκαφή

Λόη, στους αιθέρες

Η Λόη, βαφτισμένη Θεολογία, αποφασίζει να αλλάξει τη ζωή της και δίνει στον εαυτό της περιθώριο τριάντα ημερών. Σκέφτεται ότι οι μεγάλες αποφάσεις παίρνονται σε ανύποπτες στιγμές και σε ανύποπτους χώρους, στην περίπτωση της στα τριάντα χιλιάδες πόδια πάνω απ' τη γη, νιώθει ελαφρότερη και πιο σίγουρη για τον εαυτό της, λέει, μπα, δεν μπορεί, ιδέα μου είναι όλα αυτά, τι πάνω τι κάτω, το μυαλό ίδιο είναι, εντάξει, η καρδιά χτυπάει γρηγορότερα, είναι ο φόβος, και πού τα ήξερε η Λόη τα αεροπλάνα, στα είκοσι πέντε της πέταξε για πρώτη φορά, με τον ίδιο άντρα δίπλα της όπως τώρα, ολοκληρη μια ταραχή, τρεμούλιαζαν τα φυλλοκάρδια της, το στομάχι της κόμπος, άρχιζε η πτήση της μαζί του, και πόσο καιρό θα κρατούσε, τότε τα δάχτυλά της μπλέχτηκαν με τα δικά του και το αεροπλάνο σηκώθηκε ψηλά, όλο και πιο ψηλά, κορύφωση ανάμεσα σε λευκορόδινα συννεφάκια και βαμβακένια στρώματα κι έναν ήλιο πορτοκαλή, ολοστρόγγυλο, να τρυπάει τις άμορφες μάζες.

Τότε όλα αυτά της φαινόταν συναρπαστικά, το πρώτο ταξίδι, ο προορισμός: Νέα Υόρκη, αυτό το υπέροχο μακρυνόδαρο γοητευτικό πλάσμα του Θεού που καθόταν δίπλα της, αυτός ο καταπληκτικός άντρας που είχε γυρί-

σει να την κοιτάξει και που εξακολουθούσε να την κοιτάει δέκα χρόνια τώρα, μόνο που τον τελευταίο καιρό τα μάτια του τη διαπερνούσαν και στυλώνονταν κάπου πίσω της, μακριά.

Γυρίζει προς το μέρος του, στο μισοσκόταδο της πρώτης θέσης, και γέρνει στον ώμο του, να νιώσει στο μάγουλό της τη ζεστασιά απ' το πουλόβερ του, ψάχνει να βρει τρόπους μήπως και δει διαφορετικά τα πράγματα, τη σπρώχνει όμως μες στον ύπνο του και γέρνει προς την άλλη μεριά.

Τον σκεπάζει προσεχτικά και στυλώνει το βλέμμα της στην οροφή του αεροπλάνου.

Ας είναι αυτό το τελευταίο ταξίδι, ας τελειώσουν, Θεέ μου, τα πανηγύρια, και οι τιμές και οι διακρίσεις, σκέφτεται, για λίγο τουλάχιστον, να ησυχάσει και να κατακαθίσουν όλα αυτά που την ταλανίζουν. Αν δεν, σκέφτεται, τι θα γινόταν αν δεν...

Δεν είναι ότι δεν τ' αγαπάει τα ταξίδια, άλλωστε έχει την εντύπωση πως όλη της η ζωή ταξίδια ήταν. Συνεχώς ανάμεσα η Λόη. Σε δύο πόλεις, σε δύο χώρες, σε δύο ηπείρους. Συνεχώς ανάμεσα. Σε κείνον και στη δουλειά του. Σε κείνον και στους γονείς του. Στον εαυτό της και στους δικούς της, κι εκεί ανάμεσα, ούτε εδώ ούτε εκεί. Κάπου στη μέση. Πρέπει ν' αλλάξουν τα πράγματα, πρέπει. Εγώ πρέπει να τ' αλλάξω.

Την παίρνει ο ύπνος και το ξημέρωμα τη βρίσκει γερμένη τη μισή πάνω στον άντρα της με τα δάχτυλα του δεξιού της χεριού γαντζωμένα στο γαλάζιο μαλακό πουλόβερ.

Μηνάς, νότια Κρήτη, τρία χρόνια πριν

Πεσμένος στα τέσσερα, ο Μηνάς προσπαθεί να διακρίνει μέσα στη βαθιά τρύπα που σκάψαν οι εργάτες, δε βλέπει τίποτε όμως και βλαστημάει μέσα στα δόντια του. Ο ιδρώτας έχει ποτίσει το πουκάμισό του και σταγόνες αναβλύζουν από τα ματόφυλλά του και του θολώνουν τα γυαλιά. Τρώγεται με τα ρούχα του τις τελευταίες μέρες, τίποτε δεν πάει καλά στην ανασκαφή, τίποτε, προχτές μια ξαφνική μπόρα με δυνατό αέρα έριξε κάτω όλους τους πασσάλους και παρέσυρε τα χώματα, κι όλο το ανάχωμα έγινε ένας καφετής χείμαρρος που όρμησε και στο υπόστεγο με τα όργανα, και τρέχαν όλοι να μαζέψουν τα ξυλοκιβώτια και τα εργαλεία. Ευτυχώς δεν είχαν φύγει ακόμα οι εργάτες, αλλιώς θα ήταν χαμένος. Όλη η ιστορία ήταν τραβηγμένη απ' τα μαλλιά, είχε ξεκινήσει μια γανάδα που δε θα τον οδηγούσε πουθενά, ολόκληρος χρόνος είχε περάσει μες στο αντίσκηνο. Εντάξει, το κρύο δεν ήταν φοβερό, το αντιμετώπιζε, το λιοπύρι ήταν χειρότερο, κι ο αέρας, κακός αέρας, πηχτός, δυνατός κι αδιάκοπος, σα στοιχειό ανυπόταχτο, που όταν ήταν στα φορσάντα του λύγιζε όρθιο άνθρωπο, κι έπρεπε από κάπου να πιαστείς, κι εδώ ψηλά τα δέντρα ήταν λιγοστά, μια ελιά όλη κι όλη, αιωνόβια βέβαια, με χοντρό μπουρντισμένο κορμό, πα-

ράταιρη όμως, ξενιτεμένη, μακριά από τις άλλες συντρόφισσές της που αραδιάζονταν στην πλαγιά του λόφου, κατέβαιναν μέχρι την ισιάδα και στόλιζαν σαν ασημένιο τρεμουλιαστό κύμα την ανελέητη ξεραίλα. Τώρα, γιατί είχε επιλέξει ν' αρχίσει εκεί την ανασκαφή, αυτό ήταν μια άλλη ιστορία, που δεν τολμούσε πουθενά να την πει, γιατί θα γελούσαν μαζί του, θα 'χανε και την εκτίμηση κάποιων ανθρώπων που του ήταν σημαντικοί, ιδιαίτερα του καθηγητή και συμβούλου του στο διδακτορικό στη Χαϊδελβέργη, που είχε υποσχεθεί να τον εντάξει σε διεπιστημονικό πρόγραμμα και που είχε μεσολαβήσει και είχε εξασφαλίσει και χρηματοδότηση, μερική δηλαδή, αλλά κάτι ήταν κι αυτό, από τη Γερμανική Αποστολή στην Αθήνα. Τι να τους έλεγε, για διαίσθηση, για ένστικτο, για την περίοπτη θέση επάνω ψηλά στο βουνό με τη θέα στο Λιβυκό Πέλαγος, που ενίσχυε την άποψή του ότι πρέπει να υπήρχε κάποιο ιερό εδώ επάνω; Ή να τους έλεγε για τον μικρό χρυσό σκαρβαίο, μια στάλα πραγματάκι, που είχε βρει ένας βοσκός λίγο πιο πάνω και του τον είχε πουλήσει για χίλιες δραχμές; Κι ούτε μπορούσε να μιλήσει γι' αυτό που τον έπιανε κάθε φορά που ανέβαινε εδώ πάνω, που ένιωθε να δονείται, να μεγαλώνει η ψυχή του και ν' αγκαλιάζει όλο τον κόσμο. Μέρος για θεούς, σκεφτόταν.

Τότε είχε βρει αντικειμενικά επιχειρήματα, τεκμηριωμένα για τις εισηγήσεις του, ο Γερμανός τον συμπαθούσε, είχε ασχοληθεί κι ο ίδιος με την Κρήτη, είχε πάρει για λίγο μέρος στις ανασκαφές της Ζάκρου, ήταν θερμός οπαδός της μινωικής θαλασσοκρατίας, «Ich bin selbst ein Minoit», έλεγε κάθε τόσο.

Το θέμα όμως ήταν άλλο: είχε νόημα όλη αυτή η ιστο-

ρία; Ζητούσε ψύλλους στ' άχυρα, κυνηγούσε χίμαιρες, ήταν ένας τρόπος να αντιδράσει στα σχέδια που χρόνια ολόκληρα σφυρηλατούσε η Λιλίκα για πάρτη του και ερήμην του, και να πείσει τον εαυτό του ότι είναι αυτεξούσιος; Τι απ' όλ' αυτά; Ας όψονταν η μάνα του, ας όψονταν με τις φιλοδοξίες της και τα φούμαρα στο κεφάλι της. Αλλά τέτοια ήταν πάντοτε, τίποτε δεν είχε αλλάξει πάνω της όλα τα χρόνια που θυμόταν ο Μηνάς την κυρία Λιλίκα. Παίρνει απ' αυτόν, το ξέρει, ό,τι δεν μπόρεσε να της δώσει ο άντρας της, ο κυρ Αργύρης, ο αγκρίκολας, όπως τον αποκαλούσε, όχι χαϊδευτικά, όχι, αυτό ποτέ, κοροϊδευτικά τον φώναζε έτσι, και τον έβαζε να περπατάει πάνω στο πεζοδρόμιο, κι αυτή από κάτω, «για να δείχνεις πιο ψηλός», του 'λεγε. Κι ούτε όμως κι αυτός, ο άντρας της, διανοήθηκε να της πει ποτέ, «μήπως εσύ είσαι πολύ ψηλή, μήπως εσύ είσαι κανκάγια», να την πονέσει, ρε παιδί μου, κι αυτός με κάποιο τρόπο, να την τσούξει, μπα τίποτε, σκούπιζε το χώμα που πατούσε η Λιλίκα του. Οι πισώπлатες προσβολές της τον άφηναν αδιάφορο, ο Μηνάς πίστευε πως έκαμνε ότι δεν τις άκουγε. Και τις άκουγε και πονούσε και υπέφερε, είχε όμως τη δικιά του φιλοσοφία, ήταν το τίμημα που νόμιζε πως έπρεπε να πληρώσει για το ότι ήταν παντρεμένος μαζί της, για το ότι η Λιλίκα είχε καταδεχτεί να ρίξει τα μάτια της επάνω του, για το ότι είχε αποφασίσει να τον παντρευτεί, για το ότι του είχε επιτραπεί να μείνει στο αρχοντικό των Τρικολακάκηδων. Βλέπεις, η οικογένειά της ήταν πρώτο όνομα στα Χανιά. Μεγαλοπαράγοντας ο πατέρας της Λιλίκας, και η μάνα της, η γιαγιά του Μηνά, η κυρία Μαντώ, αριστοκράτισσα, κυρία από τις μεγάλες τις κυρίες του νησιού, με εκτάσεις γης που πιά-

νανε απ' το Κρητικό Πέλαγος μέχρι το Λιβυκό και με πάνω από χίλιους ανθρώπους, χωριά ολάκερα, στη δούλεψή της.

Ο ήλιος είχε ανέβει ψηλά και βάραγε ανελέητος, τα τζιτζίκια ξεκουφαίνανε τ' αυτιά του, καθόταν ανακούρκουδα, σκυμμένος πάνω στο λάκκο, με μια μικρή τέντα πάνω από το κεφάλι του, τέσσερις πάσσαλοι κι ένα τεντωμένο πανί, κι οι εργάτες αναδίνανε μια βαριά ιδρωτίλα, και δεν ήθελε τίποτε άλλο παρά να τ' αφήσει πίσω του όλα, να τρέξει, να τρέξει μες στα λιόδεντρα, να κατηφορίσει στη θάλασσα και να κολυμπήσει, να ξεπλύνει από πάνω του τη σκόνη και τη χωματίλα, στο διάολο κι οι ανασκαφές, στο διάολο και η κυρα-Λιλίκα, τη Λόη ήθελε δίπλα του, μ' αυτήν ηρεμούσε, αυτηνής το κορμί τον πήγαινε μακριά, πέρα από τα όριά του, της έβαζε παράξενα ρούχα και της έλεγε να τα φοράει την ώρα που έκαμνε έρωτα μαζί της, κι αυτή του 'κανε όλα τα χατίρια, κι ήταν σαν κάθε φορά να κοιμόταν μ' άλλο σώμα, μ' άλλη γυναίκα, δεν ένιωθε ποτέ να τη βαριέται, και τώρα την είχε αφήσει στο μεγάλο σκούρο βελούδινο κουβούκλιο που ήταν σπίτι, στα χέρια της μάνας του.

Κι αυτή, η γιαγιά του Μηνά, η γιαγιά Μαντώ, είχε πάρει άντρα παρακατιανό, το 'χε η οικογένεια φαίνεται, και τον είχε ανεβάσει και τον είχε κάνει μεγάλο και τρανό και βουλευτή του νομού για ένα φεγγάρι, όμως αυτή τον είχε τιμήσει τον παππού του, κορόνα στο κεφάλι της τον είχε, κι έτσι κανείς μα κανείς δε σκέφτηκε να αμφισβητήσει τη θέση του και την αξία του. Αλλιώς τα πράγματα με τη Λιλίκα, που δεν έπαυε να τονίζει στις επιστήθιες φιλενάδες της –δύο τον αριθμό, γεροντοκόρη η μια, ατυχήσασα στο γά-

μο της η άλλη–, «βρακί στον κώλο του δεν είχε ο αγκρίκο-
κολας, κατάσαρκα τη φορούσε τη λινάτσα». «Αργύρη τον
λένε, Λιλίκα μου, Αργύρη», την επανέφερε στην τάξη και
του 'παιρνε τα πάρτια η ανύπαντρη, που χρόνια ξεροστά-
λιαζε τα καλοκαίρια που τις φιλοξενούσε η Λιλίκα στο
εξοχικό, βλέποντας το μπρατσωμένο κορμί του αγκρίκο-
λα Αργύρη.

Τώρα βέβαια δεν είναι η Λιλίκα η μόνη υπαίτια που
αποφάσισε να σκάψει ο Μηνάς, τα σημάδια τον παρακί-
νησαν, χρόνια τώρα τα 'βρισκε στο δρόμο του, σκόρπια
εδώ κι εκεί, λες και κάποιο αόρατο χέρι ήξερε τα μονοπά-
τια που θ' ακολουθούσε όταν περπατούσε ανάμεσα στα
λιόδεντρα, κάτω απ' τους βράχους της ακτής και ανάμε-
σα στις ξερές πευκοβελόνες. Από μικρός τα μάζευε, τα
'βαζε σ' ένα ξύλινο κουτί, θραύσματα από γυαλί σε λα-
μπερά χρώματα, μπλε και θαλασσί, με σχέδια σαν κύματα
καμπυλωτά, και κομμάτια από φαγιάντσα και χαντρίτσες
μεταλλικές σκουριασμένες, και στρογγυλές μπίλιες από
ορεία κρύσταλλο, γεμάτοι οι ελαιώνες, «έχουμε αρχαία
από κάτω», έλεγε και ξανάλεγε η Λιλίκα. «Όλη η Κρήτη
έχει αρχαία, ρε μάνα», της αντιγύριζε. Μέσα του όμως
τρωγόταν. Κι όταν τους ανακοίνωσε ότι θέλει να σπουδά-
σει αρχαιολογία, η μάνα του αναστατώθηκε, φώναξε, φώ-
ναξε, στο τέλος βαριαναστέναξε, τον ήθελε πολιτικό κι εί-
χε κάνει ό,τι μπορούσε να τον σπρώξει κατά κει. «Σκέψου
τον πάππο σου», του 'λεγε, «θα τον κάνεις ευτυχισμένο
εκεί επάνω που βρίσκεται», κι έδειχνε με το δάχτυλο προς
τον ουρανό, ξέροντας καλά την αδυναμία που είχε ο Μη-
νάς στον παππού του, όμως συμβιβάστηκε γρήγορα στην
ιδέα της αρχαιολογίας, «δεν έχεις ανάγκη, αγόρι μου, να

σκέφτεσαι τα προς το ζην, αρκετά έχουμε, κάνε το κέφι σου, όμως η θέση στη Βουλή σε περιμένει, εκεί ανήκεις, το οφείλεις στην οικογένειά σου».

Ο αγκρίκολας όπως πάντα δεν έπαιρνε θέση.

Δεν τον άφησε σε χλωρό κλαδί η Λιλίκα τον γιο της. Πέρα απ' τα χαρτόκουτα που φτάναν κάθε βδομάδα στην πρωτεύουσα μ' όλα τα καλά της κρητικής γης, έρχονταν με το ταχυδρομείο ανελλιπώς κάθε Δευτέρα κάρτες με το μονόγραμμα της μάνας του ανάγλυφο στη μέση επάνω, όχι αριστερά επάνω, όπου είθισται να μπαίνουν τα μονογράμματα, όχι, στη μέση επάνω, σα στέμμα, και η κάρτα πυκνογραμμένη με τα πλαγιαστά γράμματά της, γεμάτη συμβουλές, υπομνήσεις, συστάσεις, με σταθερή επωδό σε κάθε κάρτα, επί πέντε χρόνια, όσο κράτησαν και οι σπουδές του, κάθε βδομάδα, τέσσερις το μήνα, σαράντα οχτώ το χρόνο, διακόσιες σαράντα κάρτες σε κρεμ χαρτί γκοφρέ με το στέμμα στην κορυφή και την ίδια πάντοτε επωδό, «γίνε ο καλύτερος σ' αυτό που κάνεις, μην ξεχνας όμως τον προορισμό σου, είσαι γι' αλλού και το ξέρεις!»

Απ' τον πατέρα του ούτε λέξη.

Δεν κατέβηκε πολλές φορές στο νησί ο Μηνάς αυτά τα πέντε χρόνια των σπουδών του, τρεις-τέσσερις φορές το πολύ. Δεν μπορούσε, πνιγόταν στο μεγάλο σπίτι, στην αδυσώπητη σιωπή των περσικών χαλιών, στα ατέλειωτα σαλόνια με τις βαριές ντραπαριστές κουρτίνες, κλειστές συνήθως, τα βελούδινα κρεμεζί τραπεζομάντιλα, σαν τετράγωνες σταλαγματιές ξεραμένο αίμα εδώ κι εκεί, τους σκοτεινούς πίνακες και τα ατέλειωτα ασημικά, καλογουλισμένα, που στραφτοκοπούσαν και με την κρύα λάμψη τους φώτιζαν τα δωμάτια σα μέρα, αλλά αλλιώςτικη μέρα,

πνιγηρή, μέρα που χρειάζεσαι βαθιές αναπνοές για να την αντέξεις. Δεν ήθελε ούτε λεπτό να μείνει μέσα, τα ταβάνια κατέβαιναν και τον πλάκωναν. Πνιγόταν όμως και μέσα στην πόλη, κι ας άκουγε να μιλούν γι' αυτήν οι κάτοικοί της αυτάρεσκα σα μια απ' τις ωραιότερες της χώρας. Δεν την μπορούσε, ιδιαίτερα το καλοκαίρι που φτάναν τα μπουλούκια με τους τουρίστες και μήνες πριν όλοι βάρφαν και καθάριζαν. «Πάλι τη βγάζουν την πόλη στο κλαρί», έλεγε στον κολλητό του, τον Βασίλη. Περνούσε όλο και λιγότερο μέσα απ' τα καλντερίμια της, προτιμούσε να τα περπατάει αργά τις νύχτες, χειμώνα καλύτερα, το καλοκαίρι βούιζαν οι δρόμοι μέχρι το πρωί, κι αυτός τούς ένιωθε όλους σαν εισβολείς και κάκιωνε τους συμπατριώτες του που ξεπουλούσαν τον τόπο του για το κέρδος. «Και να πεις, Βασίλη, ότι ημερεύουν, χειρότεροι γίνονται, θεριά ανήμερα, δεν είναι η ράτσα μας να υπηρετάμε, να κάνουμε ρεβεράντζες, μας χτυπάει στο δόξα πατρί. Αν είμαστε φιλόξενοι, είναι επειδή το θέλουμε να είμαστε, επειδή μάς έρχεται από μέσα μας, όχι να μας το επιβάλλουν οι τουρίστες, σε παγίδα πέσαμε οι Κρητικοί, σε παγίδα».

Καμιά φορά, όταν ο καιρός ήταν γλυκός, σε κείνες τις νυχτερινές του βόλτες ο Μηνάς συναντούσε κανένα γέρο στην πόρτα της αυλής του κουρνιασμένο στο σκαμνάκι του μες στο μισοσκόταδο, με το κεφάλι στηριγμένο στα χέρια του και τα χέρια στο μπαστούνι, που προσπαθούσε να νυστάξει, γιατί η αϋπνία τον είχε πλαντάξει, και καθόταν μαζί του και μιλούσαν μέχρι που χάραζε, κι έβγαινε η γριά του γέρου και τον μάλωνε, «τι κουζουλάδες είναι αυτές, καλέ, θα πουντιάσεις, για τέτοια είσαι τώρα!» Όταν έβλεπε με ποιον μιλούσε, φώτιζαν τα μάτια της, καλέ τής

Λιλίκας ο γιος, «τι κάνεις, αγόρι μου;» Όχι ότι χώνευαν τη Λιλίκα, συμπαθούσαν όμως τον γιο της, όλοι οι Χανιώτες, ήταν το καλό παιδί που τους κουβαλούσε τα ψώνια όταν τους έβλεπε φορτωμένους, που τους καταδέχονταν και τους ρωτούσε για την υγεία τους, που πήγαινε τις Κυριακές στην εκκλησία, και μικρός κρατούσε και το εξαπτέρυγο. Καμιά σχέση με τη μάνα του την ψηλομύτα που τους είχε όλους σε απόσταση και κείνο τον έρμο τον άντρα της τον είχε του κλότσου και του μπάτσου.

Κι όταν τελείωσε τις σπουδές του ο Μηνάς, αντί να γυρίσει στην Κρήτη, όπως προγραμματίζε και σχεδίαζε η Λιλίκα κι είχε κλείσει και τα ραντεβού με μεγαλοπαράγοντες και πολιτικά πρόσωπα, κι όλα αυτά τα χρόνια πέρα απ' τις απαραίτητες κουμπαριές, πόσα μωρά είχε βαφτίσει η δύσμοιρη, να πούμε και του στραβού το δίκιο, τα τελευταία δέκα χρόνια, πόσα κοπέλια είχε στεφανώσει, προσπαθώντας να στρώσει το δρόμο για τον γιο της, πόσους σύντεκνους είχε τραπεζώσει, πόσες πολιτικές γνωριμιές είχε καλλιεργήσει! Χεσμένους τούς είχε κατά βάθος η Λιλίκα, τυχάρπαστοι που κατάφεραν και αναρριχήθηκαν, πόσες κατουρημένες ποδιές όμως είχε αναγκαστεί να φιλήσει! Κι αυτός ο γιος της; Τι έκανε αυτός; Πήρε των ομματιών του και πήγε στη Γερμανία να γράψει ντοκτορά. Χαμός στο Τρικολακάδικο! Άστραψε η Κρήτη ολάκερη! Στριγκιά η φωνή της και διαπεραστική: «Τι πας να κάνεις! Σ' άφησα να κάνεις το κέφι σου, φτάνει πια, αλλού είναι το χρέος σου, το οφείλεις στους προγόνους σου, το οφείλεις!» Όλο το ρεπερτόριο το χρησιμοποίησε, από φωνές, καβγάδες, καρδιακές κρίσεις, λιποθυμιές. «Μίλα του κι εσύ», κραύγαζε στον αγκρίκολα, «κάνε κι εσύ κάτι! Τι σόι πατέρας είσαι!»

Ανένδοτος ο Μηνάς, τρέμοντας μέσα του όμως απ' το φόβο του. Πλερέζες η Λιλίκα, σφίχτηκαν τα χείλια της σε ίσια τσιγκούνικη γραμμή, και τι άλλο είχε στη ζωή η Λιλίκα απ' αυτό το παιδί; Και τι ζητούσε; Το καλό του ήθελε! Ο προδότης ακύρωνε τ' όνειρό της, με ξεγέλασε, τι φαντάστηκε, ότι μπορεί να κάνει του κεφαλιού του, θα του δείξω εγώ! Δεν πρόλαβε όμως, τη βρήκαν άλλα κακά, ο Μηνάς τη βόλεψε καλά στη Γερμανία με τις Γερμανιές, τις κουβαλούσε όμως και στην Κρήτη και ανάγκαζε τη Λιλίκα να τις φιλοξενήσει, κι όχι μία τη φορά, και δυο και τρεις μαζεμένες, γελούσε ο αγκρίκολας κάτω απ' τα παχιά κρητικά μουστάκια του, και μπορεί να τις νοστιμευόταν κιόλας, έτσι όπως κυκλοφορούσαν μισόγυμνες έως σχεδόν τσίτσιδες στις αυλές και στους κήπους στο μεγάλο εξοχικό στα νότια του νησιού που δέσποζε στη λοφοπλαγιά του ελαιώνα. Και να κάθε μέρα το φρέσκο βούτυρο και να το ζυμωτό ψωμί και τα σπαρταριστά ψάρια κι όλα τα καλά του τόπου στο τραπέζι των Τρικολακάκηδων, και η Λιλίκα να καθαλάει το τζιπ και να παίρνει φουρκισμένη τη στροφή σηκώνοντας σύννεφο τη σκόνη στο χωματόδρομο.

ΝΟΡΑ ΠΥΛΟΡΩΦ-ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Η ανάσα στο σβέρκο

Ανάμεσα στους Έλληνες εθελοντές που πολέμησαν στον Ισπανικό Εμφύλιο είναι και ο Αρίστος, ο πατέρας της Λόης, ο ήρωας των μαχών, ο ομορφάντρας που λαβώνει τις καρδιές των γυναικών. Τι κληροδοτεί όμως στα παιδιά του; Πόσο τα σημαδεύει; Και θα καταφέρει ποτέ η Λόη να ξεφύγει από το τέλμα όπου τη βούλιαξαν τα μικρά και μεγάλα οικογενειακά κρίματα;

Αυτοεξόριστη από κάθε μορφή αγάπης, προδίδει τον άντρα της, νομίζοντας ότι έτσι ορίζει τον εαυτό της όπως αυτή θέλει και ότι δε θα αναγκαστεί και η ίδια, όπως η μητέρα της, να υποπέσει στο θανάσιμο αμάρτημα του έρωτα. Σημαδεμένη από πάθη και λάθη, δέσμια του ανεξιχνίαστου παρελθόντος των γονιών της, θα παλέψει για να φτιάξει έναν καινούργιο εαυτό. Μόνο που ο έρωτας της κόβει το δρόμο, κι εκεί αρχίζει η τρέλα, και η παραφορά. Τι τίμημα πρέπει να πληρώσει και ποιο είναι το μερτικό της δικής της ευθύνης για τη δραματική κατάληξη;

Ένα πολυπρόσωπο μυθιστόρημα, όπου η μοίρα των ηρώων διαμορφώνεται, παραβιάζεται και ισοπεδώνεται από τον έρωτα και από τη Μεγάλη Ιστορία, αυτή που περιβάλλει όλα τα ανθρώπινα όντα και τα κινεί σαν κούκλες σε ένα παράφορο θεατρικό έργο.

ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ ΔΟΤΟΤΕΧΝΙΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ISBN 978-960-496-615-8

9 789604 966158

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 11134

ΤΑΤΟΪΟΥ 121 & ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΡΙΚΟΥΡΗ 1
144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr